

УДК 947.6(075.8)
ББК 63.3(4Бел)я73
К666

Друкуецца па рашэнні рэдакцыйна-выдавецкага савета БДПУ,
рэкамендавана секцыяй гуманітарных навук БДПУ
(пратакол № 7 ад 29.03.05)

Рэцэнзенты:

доктар гістарычных навук, прафесар, загадчык кафедры славянскай гісторыі
і метадалогіі гістарычнай навукі БДПУ А. П. Жытко;
кандыдат гістарычных навук, дацэнт кафедры новай і навейшай гісторыі
БДПУ П. А. Тулік

Корзюк, А. А.
К666 Шляхі фарміравання пазнавальнага інтарэсу вучняў у працэсе вывучэння гісторыі Беларусі ў школе (канец XVIII – пачатак XX ст.) метад. дапам. / А. А. Корзюк; пад навук. рэд. І. І. Багдановіча. — Мін. : БДПУ, 2005. — 47 с.
У дапаможніку прапанаваны разнастайныя варыянты ўрокаў, змешчаны праблемныя заданні. Даюцца фрагменты з твораў мастацкай літаратуры. Выкарыстаны вопыт вывучэння ваенна-гістарычнага і культурна-гістарычнага матэрыялаў.
Адрасуецца студэнтам гістарычнага факультэта БДПУ.

УДК 947.6(075.8)
ББК 63.3(4Бел)я73

© Корзюк, А. А., 2005
© ВВЦ БДПУ, 2005

Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь

Установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка»

А. А. Корзюк

**ШЛЯХІ ФАРМІРАВАННЯ ПАЗНАВАЛЬНАГА
ІНТАРЭСУ ВУЧНЯЎ У ПРАЦЭСЕ
ВЫВУЧЭННЯ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСІ Ў ШКОЛЕ
(КАНЕЦ XVIII – ПАЧАТАК XX ст.)**

Метадычны дапаможнік

8991

БІБЛІАТЭКА
БДПУ імя М. Танка

Мінск 2005

3) У складзе гандлёва-прамысловай буржуазіі Беларусі было 84,5 % яўрэяў, 10,7 % рускіх, 1,7 % беларусаў.

4) Беларусы з даўніх часоў падзяляюцца на праваслаўных і католікаў. У 1897 г. праваслаўныя беларусы складалі 81 % насельніцтва, католікі - 19 %. У Віленскай губерні католікі-беларусы складалі 60 %, у Магілёўскай — 2 %.

На падставе аналізу і супастаўлення фактаў, вучні прыходзяць да высноў, якія запісваюць у сшытак (таб.9):

Табліца 9

Утварэнне беларускай нацыі.

Цяжкасці	Асаблівасці
ў фарміраванні беларускай нацыі	
1. Існанне беларускай нацыі і мовы не прызнавалася польскімі, а затым расійскімі ўладамі;	1. русіфікатарская палітыка царызму і паланізатарская дзейнасць польскіх паноў і касцелаў;
2. прамысловая буржуазія і пралетарыят пераважна не былі беларускімі па нацыянальнаму складу.	2. фарміравалася як сялянская ў сваёй аснове;
	3. адсутнасць нацыянальнай школы, друку, культурна-асветных устаноў;
	4. рэлігійны падзел беларускага насельніцтва.

Вызначыўшы асноўныя заканамернасці фарміравання і развіцця беларускай нацыі, адбываецца пераход да характарыстыкі яе асобных прыкмет у сяр. 19 ст.

Настаўнік арганізуе вучэбна-пазнавальную работу вучняў з тэкстам §17 падручніка ў 4 мікрагрупах:

- 1 мікрагрупа – тэрыторыя і насельніцтва (п.1);
- 2 мікрагрупа – гаспадарчае жыццё (п.2);
- 3 мікрагрупа – мова (п.3);
- 4 мікрагрупа – этнічная свядомасць і нацыянальна-вызваленчы рух (п.4).

Заданне: на падставе вызначанага тэксту выпісаць становачыя прыкметы і здабыткі ў складванні дадзеных кампанентаў нацыі.

Пасля завяршэння работы і заслухоўвання прадстаўнікоў мікрагруп вучні разам з настаўнікам фармулююць вывад аб ходзе, значэнні пераўтварэнняў на шляху да фарміравання беларускай нацыі.

На дом, акрамя §17, можна прапанаваць апрацаваць заданне: падрыхтаваць паведамленні пра дзеячоў літаратуры другой паловы 19 ст.: Ф.Багушэвіча, Я.Лучыну, К.Каганца, і мастакоў – А.Гараўскага, Н.Сілівановіча, К.Альхімовіча.

Пасля вывучэння тэмы «Утварэнне беларускай нацыі» у моцных класах, дзе вучні працягваюць схільнасць і цікавасць да вывучэння гісторыі, або пры правядзенні гуртковых і факультатывных заняткаў па гісторыі можна правесці

ўрок-роздум «Шлях да Беларусі», у якім мэтазгодна выкарыстаць прыёмы драматызацыі і міжпрадметныя сувязі з беларускай літаратурай, што выкліча абуджэнне эмацыянальнага настрою і мысліцельных працесаў вучняў і, у канечным выніку, паспрыяе рэалізацыі мэты і задач вывучаемай тэмы. Ніжэй прапануецца магчымая распрацоўка дадзенага ўрока.

Тэма: «Шлях да Беларусі.» (на матэрыялах тэмы «Фарміраванне беларускай нацыі»)

Нягледзячы на тое, што гэты не звычайны ўрок, перад ім стаяць важныя задачы пашырэння, паглыблення канкрэтызацыі ведаў вучняў аб этнічных працэсах на беларускіх землях, фарміравання прыкмет беларускай нацыі, цяжкасцяў на шляху яе фарміравання і магчымых шляхах іх пераадолення.

Выкарыстанне такой формы яго правядзення будзе спрыяць развіццю пазнавальнай самастойнасці і творчай актыўнасці вучняў, іх драматычных здольнасцей, культуры маўлення і мыслення, выхаванню нацыянальнай самасвядомасці, годнасці і гонару за гісторыю сваёй Радзімы, свой народ.

Пры правядзенні ўрока на розных яго этапах шырока выкарыстоўваюцца творы класічнай і сучаснай беларускай літаратуры – п'есы Я.Купалы «Тутэйшыя», «Карацёвіч «Кастусь Каліноўскі», лірыка Я. Купалы і Н. Гілевіча.

Урок пачынаецца з уступнага слова настаўніка, які знаёміць вучняў з тэмай і задачамі ўрока і запрашае іх да роздуму аб гістарычным лёсе Беларусі і беларускага народу.

Роздум адкрываецца вершам Н.Гілевіча «І ўсе-такі дойдзем!»

За векам век плыве-цячэ:
А мы ідзем, ідзем... І што ж?
О, як далека нам яшчэ
Да Беларусі!

Ужо няўсцерп нам крыж пакут,
І мы крычым, крычым, але —
Не дакрычаліся пакуль
Да Беларусі.

А можа быць, яна — міраж,
І ўсе мы трызнім? Бо чаму ж
Не далятае голас наш
Да Беларусі?

Відаць, пракаляцца знак ляжыць
На нас ад роду, і таму
Так цяжка шлях нам церабіць
Да Беларусі.